

مقدمه

گسترش روزافزون دانش و اطلاعات و در نتیجه انتشار کتابهای متعدد در زمینه‌های مختلف، از یکسو و تأسیس و گسترش مراکز آموزش عالی در نقاط مختلف کشور از سوی دیگر، ایجاب می‌کند منابع و مآخذ دانشگاهی موجود درباره هر موضوع شناسایی و به علاقه‌مندان معرفی شود، در این میان رشته علوم تربیتی از رشته‌هایی است که قدمت طولانی در کشور دارد و هم اکنون در اغلب دانشگاهها و مراکز آموزش عالی تأسیس شده است. بنابراین، با توجه به گستردگی این رشته، آگاهی استادان و دانشجویان در نقاط مختلف کشور از کتابهای منتشر شده درباره این رشته امر دشواری است و شناسایی و معرفی کتابهای این رشته امری ضروری به نظر می‌رسد.

اگرچه تا کنون تلاشهایی در زمینه شناسایی و معرفی کتابهای این رشته انجام گرفته ولی با هدف موردنظر در کتابشناسی حاضر، کاری صورت نگرفته است. اولین کتابشناسی در زمینه آموزش و پرورش در ایران، در سال ۱۳۴۴ با عنوان کتابشناسی آموزش و پرورش به وسیله حسین بنی‌آدم و کتابشناسی دیگری در سال ۱۳۴۶ با عنوان فهرست کتابهای روانشناسی و تعلیم و تربیت به وسیله دکتر ابراهیم هاشمی تهیه و منتشر شده است. سومین کتابشناسی نیز با عنوان فهرست مشترک کتابهای آموزش و پرورش به وسیله دکتر مسعوده تفضلی تهیه و در سال ۱۳۶۲ از سوی مرکز نشر دانشگاهی به چاپ رسیده است. در کتابشناسی اخیر علاوه بر مشخصات کتابها درباره مطالب هر کتاب توضیحی مختصر ارائه شده است. در کتابشناسی‌هایی که تا کنون تهیه شده، کتابهای موجود درباره آموزش و پرورش به صورت کلی آورده شده است، و تفاوت عمده کتابشناسی حاضر با آنها، علاوه بر جدید بودن آن معرفی کتابهایی است که به عنوان منبع درسی و کمک درسی می‌توانند در دانشگاهها استفاده شوند، در اصل کتابشناسی حاضر نوعی کتابشناسی گزیده به شمار می‌رود.

در کتابشناسی حاضر در ابتدا فهرست موضوعی کلی با استفاده از منابع زیرنظر چند تن از صاحب‌نظران تهیه شده است.

- سرفصلهای مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی.

- اصطلاحنامه فرهنگی فارسی (اصفا).

- نظام رده‌بندی دهدهی دیویی و کتابخانه کنگره.

- اصطلاحنامه یونسکو.

براساس فهرست موضوعی کلی - که عنوانهای آن معمولاً با عنوانهای درسهای دانشگاهی، مطابقت دارد - کتابهای دانشگاهی موجود پس از شناسایی طبقه‌بندی شده و هر کتاب تحت موضوع مربوط به خود به ترتیب الفبایی آورده شده است. این فهرست در ابتدای کتابشناسی قرار گرفته است. در پایان کتابشناسی، جهت سهولت در یافتن اطلاعات، فهرستهای دیگری به شرح ذیل آورده شده است.

فهرست موضوعی

این فهرست که براساس چکیده مطالب کتابها تهیه شده و به ترتیب الفبایی تنظیم شده است اطلاعات و موضوعات موجود در داخل هر کتاب را دربرمی‌گیرد و با فهرست موضوعی کلی که در ابتدا آورده شده متفاوت است. به عنوان مثال ممکن است در کتابی با عنوان تاریخ آموزش و پرورش، مبحثی درباره فلسفه آموزش و پرورش آورده شده باشد، که این موضوع را از طریق این فهرست می‌توان شناسایی کرد.

فهرست عنوان کتابها

در این فهرست عنوان کتابها به ترتیب الفبایی آورده شده است.

فهرست عنوان درسها

در کتابشناسی حاضر کاربرد هر کتاب در درسهای مختلف و در مقاطع تحصیلی مختلف مشخص شده است و از طریق این فهرست مراجعه‌کننده می‌تواند از کتابهای موجود درباره هر یک از درسهای رشته علوم تربیتی آگاهی یابد. همچنین کاربرد کتاب در مقاطع مختلف نیز مشخص شده است.

فهرست پدیدآورندگان

در این فهرست اسامی نویسندگان، مترجمان و ویراستاران کتابها به ترتیب الفبایی آورده شده است.

در کتابشناسی حاضر چکیده کتابها به ترتیب شماره به دنبال هم آورده شده و در فهرستهای مختلف هر کتاب از طریق شماره‌ای که دارد قابل بازیابی است.

در پایان ذکر چند نکته ضروری است.

- کتابهای معرفی شده در این کتابشناسی به معنای تأیید آنها نیست.

- کتابها تحت هر موضوع به ترتیب الفبایی آورده شده و تقدم کتابی بر کتاب دیگر به معنای ارزشمندتر بودن

آن نیست.

- با وجود تلاش فراوان در شناسایی کتابها، ممکن است کتابهایی شناسایی نشده و یا از قلم افتاده باشد که امید

است این نقص با مساعدت و یادآوری خوانندگان در چاپهای بعدی رفع شود.

- در چکیده کتابها که عمدتاً با استفاده از مقدمه و فهرست مطالب کتابها تهیه شده مباحث کلی و عمده هر

کتاب آورده شده و از ذکر جزئیات خودداری شده است.

- کتابهایی در این مجموعه آورده شده‌اند که بتوانند به عنوان منبع اصلی درسی یا کمک درسی در دانشگاهها

مورد استفاده قرار گیرند.

- کتابشناسی حاضر براساس کتابهای موجود در تعدادی از کتابخانه‌ها تهیه شده و محل بازیابی هر کتاب در

پایان با حروف اختصاری به شرح ذیل مشخص شده است:

- کتابخانه دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران = ع

- کتابخانه سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) = س

- کتابخانه کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان = ک

- کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران = ملی

- کتابخانه مرکزی دانشگاه تربیت مدرس = ت

- کتابخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی = و

در اینجا لازم می‌دانم از کلیه کسانی که در تهیه این کتابشناسی مرا یاری دادند سپاسگزاری کنم. بویژه از

جناب آقای سیدطه مرقاتی، معاون پژوهشی سازمان «سمت» که انجام این کار را پیشنهاد کرده و نظارت کلی بر

انجام آن را عهده‌دار بوده‌اند و از جناب آقای دکتر عباس حری و جناب آقای فدایی عراقی که راهنماییهای لازم را

مبذول فرمودند و همچنین از اعضای گروه پژوهشی علوم تربیتی «سمت» بخصوص از استاد ارجمند جناب آقای

دکتر علیمحمد کردان که درباره کتابها اظهار نظر فرموده‌اند سپاسگزارم. همینطور از همکار ارجمند جناب آقای

عبدالرضا حسنی که اثر را مطالعه و ویراستاری نموده‌اند کمال تشکر را دارم. همانگونه که ذکر شد با وجود تلاشهای فراوان و دقت در شناسایی و معرفی کتابها این مجموعه بدون نقص نیست، امید است، مؤلفان، مترجمان، اساتید و اهل نظر مساعدت فرموده و نکات لازم را یادآوری نمایند تا اشکالات در چاپهای بعدی برطرف شود.

محمد آرمند